Анотація на вибіркову навчальну дисципліну
«Гендерна психологія»

Рівень вищої освіти - *другий (магістерський) рівень вищої освіти*
Кількість кредитів - *5*
Компонент освітньої програми: *вибірковий*
Мова викладання: *українська*

Викладач: Кучеров Геннадій Геннадійович, кандидат історичних наук, e-mail: kucherovgennadij@gmail.com

Опис дисципліни

1. Актуальність курсу. Курс спрямований на розвиток тендерної компетентності та навичок гендерного аналізу соціально-психологічних процесів і явищ. Гендерна компетентність розглядається як орієнтація у психологічних аспектах гендеру, і як здатність помічати ситуацію гендерної нерівності у житті та в різних суспільних системах; протистояти сексизму, дискримінаційним діям та їх наслідкам, не створювати ситуації тендерної нерівності. Оволодіння знаннями з тендерної психології дає можливість розуміти гендер як соціокультурну стать людини, усвідомлювати основні закономірності ґендерного розвитку особистості; психологічні особливості чоловіків і жінок, обумовлені культурними і соціальними умовами їх життя, негативні наслідки ґендерних стереотипів та їх подолання у психологічній практиці. Курс також формує знання про те, як розвивається гендерна ідентичність та якими є причини й наслідки її порушення; дозволяє орієнтуватись у соціально - психологічних аспектах людської сексуальності, основних формах статевого життя особистості у нормі та патології; психологічних чинниках адекватного гендерного та сексуального виховання дітей у різні вікові періоди.

2. Метою дисципліни є формування гендерної компетентності особистості майбутніх психологів, основою структури якої є відповідні мотиви і цінності, знання і уміння.

3. Завдання курсу є: ознайомити студентів з різними аспектами вивчення ґендеру у історичній ретроспективі та на сучасному етапі розвитку психології; викласти основні теоретичні концепції, дані емпіричних досліджень ґендерної психології, а також методологічні можливості вивчення ґендерної проблематики; розкрити прикладні аспекти вивчення ґендеру та сприяти розумінню магістрантами стратегій підтримки самореалізації особистості у суспільстві з врахуванням ґендеру; допомогти магістрантам відрефлексувати власні ґендерні стереотипи та ґендерні установки, усвідомити їх вплив на характер соціальних контактів.

1. **Проблематика (зміст дисципліни), яка буде розглянута у процесі вивчення навчальної дисципліни:**

Тема 1 Гендерна психологія: предмет, завдання, становлення.
Тема 2. Теоретичні основи гендерної психології.
Тема 3. Психологія гендерної соціалізації.
Тема 4. Суть та витоки гендерних стереотипів.
Тема 5. Гендерна роль: соціально-психологічний аспект.
Тема 6. Гендерна ідентичність і сексуальна орієнтація особистості.
Тема 7. Психологія гендерно зумовленого насильства (ГНЗ)
Тема 8.Гендерна психологія спілкування.
Тема 9. Гендерна рівність. Гендерна нерівність. Сексизм та гендерна дискримінація.

2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати і вміти:

знати:

– теоретичні та методологічні засади гендерної психології;
– історію формування гендерної психології;
– систему основних понять гендерної психології;
– механізми впливу основних інститутів соціалізації на формування гендерних атитюдів, стереотипів, уявлень;
– структуру та сутність гендерних характеристик особистості;
– специфіку жіночого досвіду та самореалізації жінки у суспільстві;
– психологічні чинники гендерної асиметрії та насильства щодо жінок;
– основні методи вивчення гендерних характеристик особистості.

уміти:

– адекватно застосовувати основні терміни та поняття гендерної психології у публічних дискусіях;
– відповідно до мети застосовувати стратегії та методи психологічного дослідження гендерних характеристик особистості;
– застосовувати психологічні концепції гендеру для критичного аналізу життєвого досвіду, спілкування, суспільних процесів та історичних подій;
– відрізняти стереотипи масової свідомості від об'єктивних даних;
– ефективно спілкуватися щодо гендерних питань в усній та письмових формах, спираючись на наукові психологічні дослідження;
– використовувати знання гендерної психології в різних сферах професійної діяльності та профілактиці гендерного насильства.

3. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

4. Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	**Критерії оцінювання**
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми,

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу;

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так" чи „ні"; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так" чи „ні".

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захист навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

5. ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Гендерні дослідження: прикладні аспекти /[В.П.Кравець, Т.В.Говорун, О.М.Кікінежді та ін.]; за наук.ред. В.П.Кравця. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2013. 448 с.
2. Говорун Т. В. Соціалізація: статі та сексуальності. Тернопіль: Навч. книга "Богдан", 2001. 240 с.
3. Говорун Т. В., Кізь О.Б., Кікінежді О.М. Ґендерна терапія як інновація у роботі психолога з молодим подружжям. Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості: колективна монографія / відпов. ред. Н.І.Тавровецька. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. С. 7-27.

4. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Стать та сексуальність: психологічний ракурс. Навч. посібник. Тернопіль: Навч. книга “Богдан”, 1999. 384 с.
5. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. 308с.
6. Ґендер для медій / Підручник із ґендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей. // За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Вид. третє, вип. і доп. -Київ: Критика, 2017. 220 с.
7. Гендерні дослідження: навчально-методичний посібник. Укладач: Медіна Т.В. Чернівці:Чернівецький нац. ун-т, 2011. 127 с.
8. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: підручник. Київ: Академвидав, 2009. 304 с.
9. Жінка в Україні. Міжвідомчий науковий збірник / За редакцією Комарової А. І., Київ, 2004. Том 30, 32, 42
10. Жінки та чоловіки в Україні: статистичний збірник. Київ, 2015.
12. Кікінежді О.М. Формування гендерної культури молоді. Практична психологія та соціальна робота. 2007. №10. С.19-36.
13. Кікінежді О.М. Становлення Я-концепції жінки/чоловіка в юнацькому віці. Humanitarium. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький ; Ніжин : Лисенко М. М., 2019. Том. 42, Вип. 1 : Психологія. С. 77-90.
11. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. Київ: Основи, 2017. 256 с.
12. Ткалич М. Г. Гендерна психологія. Київ: Академвидав, 2016. 256 с.

Допоміжна література

1. Бовуар С. Друга стать: пер. з франц.: у 2 т. Київ: Основи, 1994. Т. 1. 390 с.
2. Гапон Н. Ґендерні дослідження у XX сторіччі: корективи соціально-гуманітарного знання. Схід. Аналітико-інформаційний журнал. 2015. №7. С.98-101.
3. Главник О. Він і вона: гендерний аспект. Шкільний світ. 2012. № 41. С. 3.
4. Грицяк Н. Гендерні (статево - рольові) стереотипи та визначені суспільством норми чоловічої і жіночої поведінки. Завуч. 2016. № 3. С. 2 - 4.
5. Гурська К. Код справжньої жінки. Київ: «Агенство «ІРІО», 2017. 176 с.
6. Ігнатенко І. Шлюбно-сімейні стосунки у традиційній культурі українців. Київ: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 240 с.
7. Ігнатенко І. Жіноче тіло у традиційній культурі українців. Київ: Дуліби, 2015. 228 с.
8. Кіммел М. Ґендероване суспільство / Пер. С. Альошкіна. Київ: Сфера, 2003. 481 с.
9. Петренко О. Б. Гендерна психологія. Практикум / О. Б. Петренко. Рівне : РДГУ. 2012. 127 с.
10. Романова В.Г. Статево - рольові стереотипи в процесі соціалізації підлітків. Практична психологія та соціальна робота. 2017. № 8. С. 39 - 43.
11. Рудницький Р. І. Практикум з психотерапії. Чернівці: Рута, 2018. 102 с.

12. Толстокорва А. Проблеми сімейного виховання: гендерний аспект / А. Толстокорова // Психолог. - 2015. - № 10 - 11. - С. 45 - 48.
13. Фулей Т.І. Ґендерна рівність при здійсненні правосуддя. Київ: ВАІТЕ, 2016. 180 с.